

OPROEP

Naar een Actieplan Meer Plantaardige Voeding

**Partijen uit het Nederlandse voedsel- en
landbouwsysteem zijn er klaar voor
Overheid, doe mee!**

Samenvatting

De transitie naar meer plantaardige voeding kan rekenen op brede maatschappelijke steun. Met dit plan biedt een sector-overstijgende coalitie de overheid een concrete route naar meer plantaardige productie én consumptie – goed voor Nederland, goed voor boeren, goed voor de toekomst.

- Nederland wil minimaal 50% plantaardige eiwitconsumptie in 2030 realiseren. Dit plan betekent een forse stap in deze richting.
- Het plan versterkt de duurzame, gezonde en economische positie van Nederland in de eiwittransitie.
- Focus op vraagstimulering, productie, onderzoek en export.

Plantaardig Versnellingsfonds

- Het Plantaardig Versnellingsfonds vraagt 8 jaar lang 65 miljoen euro per jaar.
- Geld wordt ingezet voor vraagstimulering, ketenopbouw, innovatie, export en deels biologisch voedsel.

Met dit plan

- is Nederland koploper in plantaardige eiwitproductie met groeiende marktwaarde;
- wordt de internationale concurrentiepositie en voedsel-zekerheid versterkt;
- wordt gewerkt aan duurzame groei, innovatie en meer perspectief voor jonge boeren;
- en verminderen we de uitstoot van broeikasgassen en verbeteren we bodem en biodiversiteit.

Het plan sluit aan bij EU-strategieën en coalitieakkoord 'Aan de Slag'.

A close-up photograph of a dish featuring several golden-brown, fried chicken nuggets and a generous portion of bright green peas. The ingredients are served in a light green, creamy sauce. The entire dish is presented on a white plate, which is set against a solid red background. The word "OPROEP" is overlaid in large, white, bold, sans-serif capital letters across the center of the image.

OPROEP

Op weg naar een Nederlands actieplan 'Meer Plantaardige Voeding'¹

De beweging naar het consumeren en produceren van meer plantaardige voeding is één van de grootste kansen voor een duurzaam, gezond en economisch sterk Nederland. Om klimaatdoelen, volksgezondheid en een toekomstbestendige landbouw te realiseren, is een **versterking** van ons plantaardig voedselsysteem noodzakelijk. Daarom roept een brede sectoroverstijgende coalitie van partijen uit het Nederlandse voedsel- en landbouwsysteem op tot het ontwikkelen van een **actieplan** waarmee de productie en consumptie van plantaardige voeding wordt gestimuleerd, in samenhang met een integrale Eiwitstrategie.

De ondertekenaars spreken een duidelijke wens uit richting de Nederlandse overheid: **vergroot de vraag naar plantaardige producten en creëer de randvoorwaarden voor een goed verdienmodel voor de productie van plantaardige voeding**. Om dit te realiseren, doen de ondertekenaars de volgende oproepen aan de overheid:

¹
De term 'plantaardige voedingsmiddelen' omvat alle voedingsmiddelen die afkomstig zijn van planten, evenals eetbare schimmels (paddenstoelen), algen en voedzame micro-organismen. Ook het plantaardige deel in hybride en samengestelde producten is inbegrepen.

Hoofdoproep

Vergroot de productie én consumptie van plantaardige voedingsmiddelen in Nederland, zodat de transitie naar een meer plantaardig voedingspatroon wordt versneld en de doelstelling van minimaal 50% plantaardige eiwitconsumptie in 2030 wordt gerealiseerd.

SUB-OPROEPEN

1. **Stimuleer verkoop en consumptie van plantaardige voedingsmiddelen**

Vergroot de beschikbaarheid, betaalbaarheid en aantrekkelijkheid van plantaardige voedingsmiddelen voor consumenten, zodat de eiwittransitie naar minimaal 50% plantaardige eiwitconsumptie in 2030 wordt gerealiseerd.

2. **Bevorder een gezond en duurzaam voedingspatroon**

Versnel de realisatie van de adviezen van het Voedingscentrum en uit de Schijf van Vijf² door de consumptie van groenten, peulvruchten, fruit, noten, aardappelen en volkorenproducten te stimuleren, en daarmee bij te dragen aan een gezond en duurzaam voedingspatroon voor Nederlanders.

3. **Versterk de productie en het verdienvermogen van plantaardige teelten in Nederland**

Zorg voor een sterkere Nederlandse waardeketen voor plantaardige en eiwitrijke producten en teelten, door voorwaarden te creëren voor verdere groei van productie van gezond en plantaardig voedsel. Stimuleer hierbij ook de biologische akker- en tuinbouw zodat de groeiambities voor biologisch landbouwareaal worden gerealiseerd.

Hoe?

De ondertekenaars roepen de overheid op om in gezamenlijkheid een Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding' uit te werken en vorm te geven op basis van vijf pijlers:

1. Vraagstimulering plantaardige producten en voedselomgeving
2. Teelt en ketenopbouw van plantaardige teelten
3. Publieke inkoop als hefboom
4. Versterken van onderzoek en innovatie
5. Export, branding en internationalisering

Naar Europees³ voorbeeld volgt eerst deze gezamenlijke oproep ('Call for Action') waarin de ondertekenaars de noodzaak, ambities, kansen en oproep tot samenwerking centraal stellen. Vervolgens worden in het te ontwikkelen Actieplan de benodigde beleidsmaatregelen, investeringen en samenwerkingsafspraken concreet en in gezamenlijkheid uitgewerkt.

Plantaardig Versnellingsfonds

Het Actieplan Meer Plantaardige Voeding focust op een meerjarige en integrale aanpak die consumptie, productie en marktontwikkeling gelijktijdig versterkt. Daarom wordt voorgesteld om gelijktijdig met de ontwikkeling van het plan, een Plantaardig Versnellingsfonds op te richten waarmee geïnvesteerd wordt in de volledige keten: van teelt en verwerking tot productontwikkeling, publieke inkoop, consumentengedrag en export. Het fonds wordt daarom concreet ingezet voor de vijf hierboven genoemde pijlers:

- Vraagstimulering
- Ketenopbouw en teelt
- Productontwikkeling en opschaling
- Onderzoek en innovatie
- Export en internationalisering

Hiermee ondersteunen bijdragen uit het fonds samenwerkingsverbanden die concrete knelpunten in de eiwittransitie aanpakken en initiatieven helpen opschalen. De uitvoering van het fonds wordt idealiter belegd bij een ervaren uitvoeringsorganisatie, zoals RVO, waarbij aanvragen worden beoordeeld door een onafhankelijke adviescommissie met vertegenwoordigers uit de wetenschap, landbouwsector, voedselindustrie, retail, foodservice, gezondheid en duurzaamheid.

³
<https://www.euplant-basedactionplan.eu/>

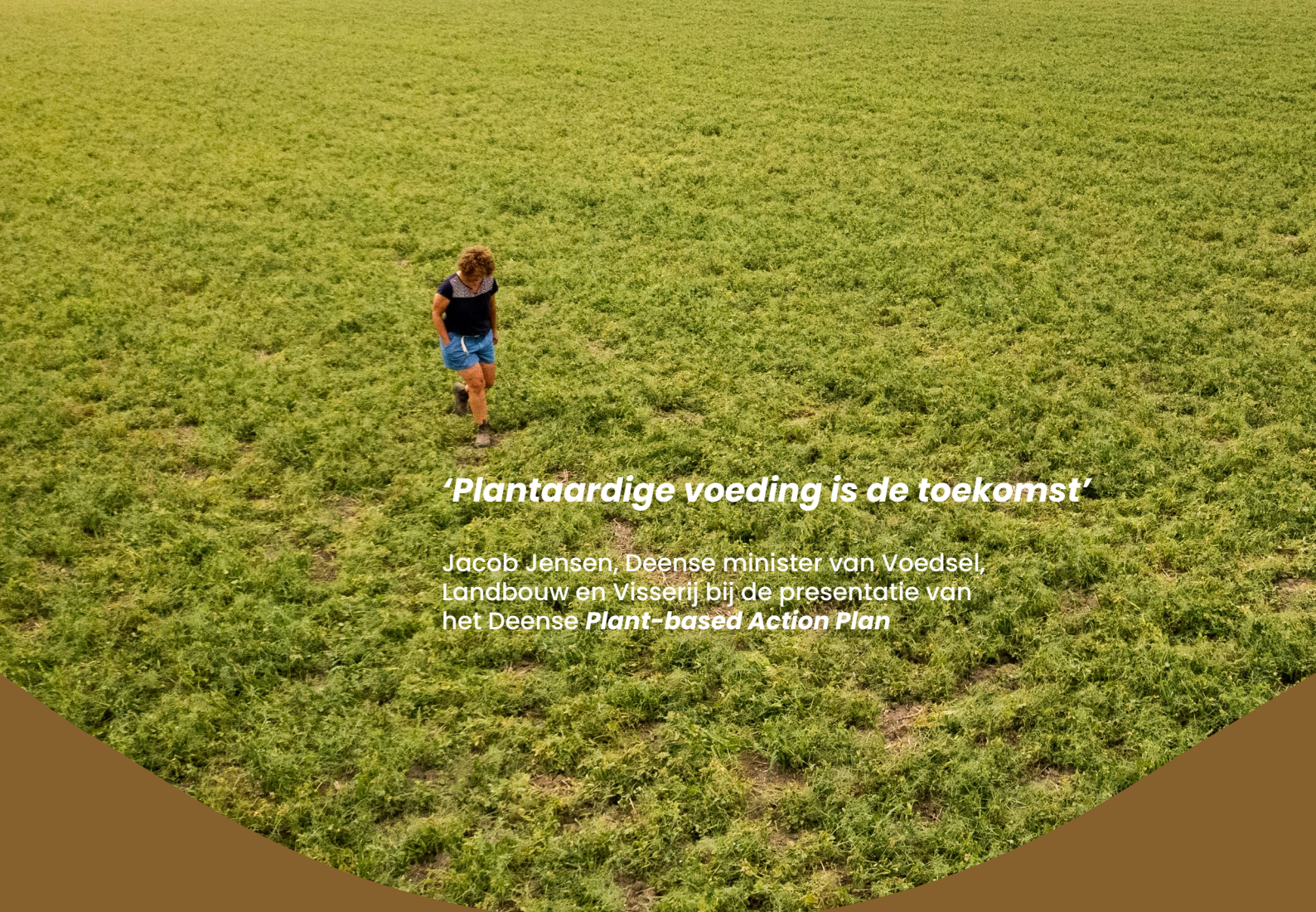
Er wordt voorgesteld om gedurende een periode van acht jaar (van 1 januari 2027 – 1 januari 2035) jaarlijks 65 miljoen publiek geld aan het fonds toe te voegen. Dit is gebaseerd op de samenstelling van het Deense fonds⁴, investeringen elders in Europa⁵ en gegeven de omvang van de maatschappelijke opgave en de noodzaak van interventies in de gehele voedselketen. De benodigde financiering hoeft niet volledig uit nieuwe publieke middelen te komen. Door bestaande budgetten, stimuleringsmaatregelen en programma's beter te bundelen en op elkaar af te stemmen, kan een aanzienlijk deel van de financieringsbehoefte worden ingevuld.

Het bedrag kan als volgt worden ingezet:

Pijler	Bedrag in miljoen euro	Voorbeelden	Doel
Vraagstimulering plantaardige producten en voedselomgeving	25	Vraagstimulerende maatregelen, plantaardige promotie-weeken, events en kennisvergroting	Positieve gezondheidssuitkomsten Nederlandse bevolking
Teelt en keten-opbouw plantaardige teelten	20	Ondersteuning bij projecten en ketensamenwerking	Verdienvermogen van de waardeketen vergroten en weerbaarheid van de sector vergroten
Publieke inkoop als hefboom	5	Focus op educatie van inkopers en chefs	Betere kwaliteit en groter aanbod plantaardige maaltijden in publieke kantines
Versterken van onderzoek en innovatie	5	Stimulering onderzoek naar knelpunten en innovatie	Marktleiderpositie van Nederland behouden en knelpunten in de transitie oplossen
Export, brand en internationalisering	10	Ontwikkeling export missies en events	Nederlands verdienmodel verbeteren d.m.v. export.

⁴
<https://plantefonden.dk/the-plant-based-food-grant/the-history>

⁵
<https://www.greenqueen.com.hk/france-souverainete-proteique-plant-based-protein-strategy-funding/> (Frankrijk) en
<https://www.theplantbasemag.com/news/germany-invests-38m-in-sustainable-protein-transition> (Duitsland)

A high-angle photograph of a person walking through a vast, green field. The person is wearing a dark blue shirt and light blue shorts. The field is filled with low-lying green plants, possibly a crop field. The image is partially obscured by a brown curved shape at the bottom.

‘Plantaardige voeding is de toekomst’

Jacob Jensen, Deense minister van Voedsel, Landbouw en Visserij bij de presentatie van het Deense ***Plant-based Action Plan***

Het fonds slaat een brug tussen vraag en aanbod, waardoor boeren, bedrijven, overheden, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties gezamenlijk kunnen bouwen aan een sterker plantaardig voedselsysteem. Door te werken met duidelijke doelstellingen, meetbare resultaten en meerjarige financiering wordt de eiwittransitie vertaald van beleidsambitie naar uitvoeringskracht en wordt Nederland versterkt als koploper in duurzame en gezonde voeding.

Voor alle pijlers geldt dat de overheid daarnaast gevraagd wordt om extra investeringen te doen, onder andere in een landelijke activatiecampagne en het goedkoper maken van plantaardige voeding (pijler 1) en langjarige financiering (pijler 2, bijvoorbeeld door uitbreiden van de Innovation Impact Challenge) ⁶ Dit wordt in samenwerking tussen overheid en sector verder uitgewerkt binnen het actieplan. Aanvragen bij het Plantaardig Versnelingsfonds worden dus bij uitstek gedaan door partijen anders dan de nationale overheid.

Biologisch

Een stimulering van meer plantaardige consumptie kan niet los worden gezien van de wijze waarop deze producten worden geproduceerd. Het is daarom logisch om een meer plantaardig voedingspatroon te koppelen aan het eveneens stimuleren van het produceren van plantaardige producten met een lagere milieu-impact.

Eenderde van de middelen uit het Plantaardige Vernellingsfonds dient daarom besteed te worden aan biologische, plantaardige (inclusief plantaardig verrijkte) voedselproductie, die idealiter bijdragen aan een eiwit- en vezelrijk eetpatroon. Hierdoor wordt ook tegemoetgekomen aan de doelstellingen die de overheid, marktpartijen en maatschappelijke organisaties zich hebben gesteld op het gebied van biologische landbouw. De andere tweederde van de middelen van het fonds wordt besteed aan stimulering van niet-biologische plantaardige voeding.

ACTIEPLAN 'MEER PLANTAARDIGE VOEDING'

Om het volledige potentieel van plantaardige voeding te benutten, is in Nederland daadkrachtig en gecoördineerd beleid nodig. Dit document laat zien welke kansen een integraal Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding' biedt voor boeren, bedrijven en andere partijen in de keten, en benadrukt dat inzet nodig is op zowel productie als consumptie. Daarmee sluit het aan bij bestaande Nederlandse ambities op het gebied van gezondheid, klimaat, landbouw en innovatie. Door zich te committeren aan een ambitieus en samenhangend plan kan Nederland zich verder versterken als koploper in een concurrerend landbouw- en voedselsysteem. Daarom roepen wij op om dit Actieplan actief te ondersteunen en gezamenlijk te werken aan een veerkrachtig, gezond en duurzaam voedselsysteem.

Eerste ondertekenaars

APPÈL
BioNederland
Biocyclische-veganlandbouw
Biowinkelvereniging
Boerschappen
BOON
Caring Farmers
Het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel
(CBL), namens haar leden (Albert Heijn,
Jumbo, Lidl, Plus, Aldi, Dekamarkt, Dirk,
Nettorama)
Climate Group
COROOS
De Nieuwe Melkboer
Dierenbescherming
DutchSoy
Ekoplaza
Farm Dairy
Federatie van Agro-ecologische Boeren
Foodrise
Foodvalley
Future Up
Federatie Vruchtgroenteorganisaties (FVO)
Greendish
GreenFood50
Green Protein Alliance (GPA)
Green Organics
GroentenFruit Huis
Hai
Hanze Hogeschool
Harvest House
HAS green academy

Jamael Food Group
Koppert Cress
Leev
LekkerLupine
Nederlandse Aardappel Organisatie (NAO)
Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV)
Nederlandse Notenvereniging
Oatly
Odin Foodcoop
Physicians Association for Nutrition (PAN)
Platform Gemeente Plant Vooruit
Producenten Organisatie Eiwitboeren van
Nederland
ProVeg
Questionmark
Robin Food Coalition
Scelta
Schouten Europe
Smart Food Alliance
Sodexo
Stichting Plenty Food Nederland
TAPP Coalitie
The Vegetarian Butcher Collective
Transitiecoalitie Voedsel
Urgenda
Vegetariërsbond
De Vegetarische Slager
Vermaat
Vigef
Vitam
Vivera
VollegrondsGroentenOrganisatie (VGO)

ACHTER GROND

Leeswijzer:

1. Waarom een Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding'?
2. Waarom is juist nú actie nodig?
3. Inzet op biologisch binnen het Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding'
4. Toelichting Plantaardig Versnellingsfonds
5. Ambitie na 2030
6. Conclusie

Waarom een Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding'?

Een Actieplan Meer Plantaardige Voeding met een Plantaardig Versnellingsfonds vormt een sterke basis voor:

1. Het verzilveren van economische en strategische kansen

a. De Nederlandse boeren en tuinders zijn koploper in het produceren van gezonde, lekkere en duurzame plantaardige producten. Veelvuldig onderzoek toont aan dat gezond eten en voldoende bewegen zorgen voor een gezonder leven en leiden daarmee tot beduidend minder druk op de gezondheidszorg. Boeren en tuinders zorgen hiervoor en moeten hieraan een goed inkomen kunnen verdienen⁷. Door de afname van die producten in Nederland te vergroten, wordt de duurzame en lokale productie in Nederland gestimuleerd. In Nederland zijn al meer dan 500 bedrijven betrokken bij het ontwikkelen van plantaardige eiwitproducten. In 2022 had deze groeimotor al een productiewaarde van 881 miljoen euro en zijn daarmee al minimaal 3560 banen gecreëerd⁸. Een recent door Foodvalley, in opdracht van LVVN, uitgevoerde haalbaarheidsstudie naar de impact van een Internationale Eiwitstrategie laat daarnaast zien dat het potentieel vele malen groter is⁹.

b. Het Europees Milieuagentschap (EEA) concludeert in een rapport uit juni 2026¹⁰ dat plantaardige eiwitten ons weerbaarder maken

⁷
[Grondvest voor Gezonde Groei](#)

⁸
[Eiwittransitie.nl](#)

⁹
[Future Protein NL | Foodvalley NL](#)

¹⁰
<https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/plant-based-protein-market-14715651.html>

tegen economische schokken. Als we onze eiwitbronnen verbreden naar meer duurzame productie en consumptie, zou dat niet alleen de druk op het milieu verminderen, maar ook de voedselzekerheid ten goede komen. Daarnaast wordt in het rapport berekend dat de wereldwijde markt voor plantaardige eiwitten naar verwachting zal groeien van ongeveer 24 miljard dollar in 2025 tot 35 miljard dollar in 2030¹¹.

c. In het rapport Wennink uit december 2025¹² wordt de route naar toekomstige welvaart in Nederland geschetst. Essentieel voor die toekomstige welvaart is volgens Wennink het investeren in productiviteit en innovatie, met een overheid die voorziet in het creëren van de stimulerende randvoorwaarden. Het Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding' roept op tot het stimuleren van innovaties t.b.v. meer plantaardige productie en sluit hier dus naadloos op aan.

d. Zonder stabiele voedselvoorziening functioneren economie, samenleving en publieke gezondheid niet. Voedselzekerheid staat onder druk door mondiale ontwikkelingen, waardoor landen die hun voedselvoorziening goed organiseren weerbaarder zijn tegen internationale crises. In oktober 2025 riep voormalige Commandant der Strijdkrachten en huidig 'klimaatgeneraal' Tom Middendorp in de Voedselrede¹³ op tot het vergroten van voedselweerbaarheid, door o.a. de eigen productiecapaciteit te vergroten.

e. Dit sluit ook aan bij de aanleiding voor de Europese Commissie om lidstaten te vragen een Eiwitstrategie te ontwikkelen; De EU heeft al jaren een structureel eiwittekort, vooral voor hoogwaardige eiwitgewassen zoals soja. De EU produceert maar een deel van de benodigde eiwitten zelf en importeert grote hoeveelheden, met name uit landen als Brazilië, Argentinië en de VS. Hierdoor is de Europese voedsel- en landbouwketen kwetsbaar voor prijs- en handelsverstoringen. De coronapandemie en vooral de Russische invasie van Oekraïne in 2022 maakten duidelijk hoe kwetsbaar de internationale voedselketens zijn. EU-leiders concludeerden dat voedsel en grondstoffen strategische afhankelijkheden zijn en riepen op om de Europese productie en consumptie van plantaardige eiwitten te vergroten om de voedselweerbaarheid te versterken¹⁴.

¹¹
<https://www.ipsnews.be/artikel/europees-rapport-plantaardige-eiwitten-maken-ons-weerbaarder-tegen-economische-schokken>

¹²
Rapport Wennink

¹³
Voedselrede 2025. Speech door oud-Commandant der Strijdkrachten Tom Middendorp tijdens de netwerkbijeenkomst Agro-Foodsector op 6 oktober 2025 in Den Haag. | Toespraak | Rijksoverheid.nl

¹⁴
https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751426/EPRS_BRI%282023%29751426_EN.pdf

f. De sterke groeiambities van China op het gebied van alternatieve eiwitten laten zien dat plantaardige eiwitten wereldwijd steeds meer worden gezien als een strategische sector voor voedselzekerheid, innovatie en economische concurrentiekracht¹⁵. China investeert actief in de volledige keten, waardoor een internationale concurrentiestrijd ontstaat om kennis, productiecapaciteit en toekomstige marktaandeelen. Het Nederlandse Actieplan Meer Plantaardige Voeding helpt om de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse agrofoodsector te behouden én nieuwe economische kansen te benutten.

g. Uit de Bean Deal¹⁶ is daarnaast gebleken dat het rendabel maken van het verdienmodel voor eiwitteelten in Nederland alleen mogelijk is wanneer een systeemverandering in de waardeketen wordt ingezet: True Value / True Pricing, risicobeheersing door gezamenlijke ketenpartners, en kortere ketens waar mogelijk. Om de plantaardige teelt in Nederland financieel haalbaar te maken en de economische kansen te verzilveren, kunnen initiatieven zoals True Value¹⁷ / True Pricing¹⁸ en samenwerkingen zoals tussen Boerschappen en Vitam¹⁹ gestimuleerd te worden.

¹⁵
[China is reshaping its role in global agricultural markets - SYSTEMIQ](#)

¹⁶
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2025/10/02/eindrapportage-ketenregisseur-bean-deal>

¹⁷
<https://www.rabobank.nl/kennis/d011431566-true-value-in-de-nederlandse-landbouw-een-publieke-en-private-zaak>

¹⁸
<https://www.truepricefoundation.org/about-true-price/d011431566-true-value-in-de-nederlandse-landbouw-een-publieke-en-private-zaak>

¹⁹
<https://www.boerschappen.nl/nieuws/boerschappen-en-vitam/>

2. Betere volksgezondheid

a. Ook vanuit het oogpunt van volksgezondheid is een verhoging van de plantaardige consumptie²⁰, groenten, peulvruchten, aardappelen, fruit, noten en (volkoren)granen wenselijk. Verschillende adviezen, bijvoorbeeld recent van de Gezondheidsraad, geven aan dat een verschuiving in het huidige Nederlandse eetpatroon naar een meer plantaardig eetpatroon goed is voor zowel gezond en milieu^{21 22}. Een meer plantaardig voedingspatroon (inclusief meer vezels), verlaagt de kans op ziektes, en de milieu-impact van onze voedselconsumptie kan met 25 procent verlaagd worden²³.

b. Het RIVM schetste daarnaast scenario's waarbij € 6 miljard bespaard kan worden op voedsel gerelateerde zorgkosten en € 6 miljard op externe milieukosten²⁴, en onderzoek van WECR laat zien dat de transitie naar een eetpatroon met meer plantaardige eiwitten, leidt tot een jaarlijks financieel voordeel van 2 miljard voor gezondheidskosten, en 8 miljard euro welvaartsgroei door minder milieuschade.

c. Uit het rapport 'The Hidden Bill' blijkt dat omschakeling naar biologisch landbouw de maatschappelijke kosten van milieuschade en gezondheidseffecten terugbrengen van circa €5,3 miljard naar ongeveer €1,1 miljard per jaar, doordat minder vervuiling leidt tot lagere zorgkosten en minder uitgaven aan herstel van natuur en klimaat²⁵.

d. Het CE Delft concludeerde dat als alle Nederlanders de adviezen van het Voedingscentrum volgen om 250 gram groente per dag te eten, dit jaarlijks 3,42 miljard euro aan maatschappelijke opbrengsten oplevert²⁶.

e. Een Deense studie²⁷ heeft ook gekeken naar onder andere arbeidsproductiviteit winst van gezonde voedingspatronen en schat dit op 0,7 tot 2,4 miljard euro, op een bevolking van circa 6 miljoen mensen. De Deense economie en voedingspatronen zijn vergelijkbaar met die in Nederland en de orde van grootte van de effecten zijn daarom representatief voor Nederland.

20
De term 'plantaardige voedingsmiddelen' omvat alle voedingsmiddelen die afkomstig zijn van planten, evenals eetbare schimmels, algen en voedzame micro-organismen. Ook het plantaardige deel in hybride en samengestelde producten is inbegrepen.

21
[Gezonde eiwittransitie | Gezondheidsraad](#)

22
[Richtlijnen goede voeding: eiwitbronnen en voedingspatronen 2025 | Gezondheidsraad](#)

23
[Wat eten we in Nederland \(2012-2016\): De verhouding dierlijk en plantaardig voedsel, eiwitten en milieubelasting](#)

24
[Maatschappelijke impact van eiwittransitie - Wageningen University & Research](#)

25
[The Hidden Bill | grondbeginsel](#)

26
[Vruchtgroenten en zorgkosten - CE Delft](#)

27
[researchprofiles.ku.dk/files/255885151/IFRO_Udredning_2021_01.pdf](#)

3 Duurzaam en robuust milieu

a. Productie van meer plantaardige producten leidt meestal tot lagere uitstoot van broeikasgassen, gezondere bodems en rijkere biodiversiteit, die de natuurlijke basis van de Nederlandse voedselvoorziening en economie versterken²⁸.

b. In de Database Milieubelasting Voedingsmiddelen 2024 van het RIVM komt naar voren dat de meeste plantaardige voedingsmiddelengroepen gemiddeld een relatief lage milieubelasting hebben. Vooral groenten, aardappelen, peulvruchten, granen en vlees- en zuivelvervangers scoren relatief laag op de meeste milieu-impactcategorieën.

c. Het RIVM beveelt in een rapport van januari 2026 onder andere aan om stevig in te zetten op de keuze voor biologische producten en een groter aandeel biologisch voedselaanbod in bijvoorbeeld supermarkten, om de impact op milieuwinst te vergroten²⁹.

d. De teelt van peulvruchten en andere vlinderbloemige gewassen levert niet alleen een bijdrage aan de productie van plantaardige eiwitten, maar fungeert ook als aanjager van een robuustere en duurzamere landbouw. Vlinderbloemigen binden stikstof uit de lucht, waardoor de behoefte aan kunstmest afneemt. Daarnaast verbeteren zij de bodemstructuur en bodemvruchtbaarheid, vergroten zij de gewasdiversiteit in bouwplannen, dragen zij bij aan een betere waterkwaliteit door minder nutriëntenverlies, en kunnen zij de druk van ziekten, plagen en onkruiden verminderen doordat zij monoculturen doorbreken. Ook bieden bloeiende peulvruchten voedsel voor bestuivers en dragen zij bij aan biodiversiteitsherstel³⁰.

²⁸
[Keuze voor duurzame voeding makkelijker maken | Voeding | Rijksoverheid.nl](#)

²⁹
[Voedingsbeleid kansrijk voor positief effect op zowel volksgezondheid als milieu | RIVM](#)

³⁰
https://eu-cap-network.ec.europa.eu/projects/practice-abstracts/role-legumes-sustainable-crop-rotation_en

4. Het behalen van gestelde (overheids)doelen

a. De Nederlandse overheid heeft de ambitie gesteld om een verhouding van 50% plantaardige en 50% dierlijke eiwitten te realiseren in 2030³¹ en supermarkten hebben zich eraan gecommitteerd dat in 2030 tussen de 50 en 60% van alle verkochte eiwitten plantaardig zijn³². 90% van de Nederlandse cateraars hebben een soortgelijk doel geformuleerd³³. Ook heeft de overheid forse ambities voor de groei van de biologische landbouw³⁴. Supermarkten hebben ook eigen doelen gesteld om de biologische plantaardige sector te laten groeien; zo streeft Albert Heijn naar een omzetaandeel van gemiddeld 10% biologisch in het eigen merk assortiment in 2030³⁵ en wil Lidl in 2026 de omzet in biologisch AGF verdubbelen³⁶.

b. Daarnaast heeft de Rijksoverheid in het kader van de preventiestrategie de ambitie om het consumptieaandeel van voedingsmiddelen die in de Schijf van Vijf staan te verhogen en daarmee de gezondheid van de Nederlandse burgers te verbeteren, het risico op chronische ziektes te verkleinen en duurzame keuzes te bevorderen³⁷. Een aantal supermarkten heeft hier ook eigen doelstellingen aan verbonden.

c. Ook in het Strategic Dialogue on the Future of EU Agriculture³⁸ uit 2024 wordt gepleit voor beleid dat consumenten helpt kiezen voor meer plantaardige eiwitten, omdat dit wordt gezien als onderdeel van een bredere transitie om broeikasgasuitstoot te verminderen, biodiversiteitsverlies tegen te gaan en een gezond voedingspatroon te stimuleren.

d. In het EU Protein Action Plan³⁹ wordt gestreefd naar het stimuleren van binnenlandse productie van eiwitteelten zoals peulvruchten, bijvoorbeeld via het GLB. Daarnaast wordt opgeroepen waardeketen en investeringen te versterken, innovatie en onderzoek te ondersteunen en vraag vanuit de markt te creëren. Lidstaten worden aangespoord om via bewuste overheidsinkopen en eventueel fiscale prikkels de vraag naar plantaardige voeding te stimuleren. In het te ontwikkelen Nederlandse Actieplan worden deze doelstellingen en aansporingen concreet verwerkt tot beleidsmaatregelen.

³¹
[Eiwittransitie – Groen Kennisnet](#)

³²
[Eiwittransitie – Dashboard supermarkten](#)

³³
[Grote bedrijfscaterers gaan voor 60% over op plantaardig – Vroege Vogels – BNNVARA](#)

³⁴
[Aan de slag – Coalitieakkoord 2026-2030 p.23](#)

³⁵
[Albert Heijn gaat voor 10% omzetaandeel biologisch eigen merkassortiment in 2030](#)

³⁶
[Lidl sluit akkoord met biologische telers – Nederlandse Fruittelers Organisatie](#)

³⁷
<https://dashboardsupermarkten.duurzaamheidengezondheid.nl/schijf-van-vijf/>

³⁸
[Strategic dialogue on the future of EU agriculture – European Commission](#)

³⁹
https://agriculture.ec.europa.eu/farming/crops/cereals/reducing-plant-protein-deficit-eu_en

5. Het stimuleren van de achterblijvende marktvraag naar plantaardige (eiwitrijke) producten

a. Verschillende maatschappelijke onderzoeken laten zien dat er draagvlak is voor beleid en systeemmaatregelen die de transitie naar een meer plantaardig voedingspatroon mogelijk maken. Zo blijkt uit het Burgerpanel Duurzame eiwitconsumptie⁴⁰ dat het merendeel van de deelnemers zich bewust is van de voordelen om meer plantaardig te eten en dat gedragsverandering wenselijk is; mits ondersteund door passende maatregelen. Veel deelnemers zien als één van de meest effectieve en voor de hand liggende oplossingen: een overheid die kaders creëert voor het keuzegedrag van burgers, door plantaardig voedsel goedkoper te maken.

b. Een soortgelijke uitkomst kwam uit het Nationaal Burgerberaad Klimaat⁴¹ waar grote steun uit blijkt voor gezonde voeding door een toekomstbestendige voedselproductie die rekening houdt met milieu, klimaat en gezondheid. Uit dat zelfde Burgerberaad komt naar voren dat burgers veel heil zien in het stimuleren van het stimuleren van circulaire, regeneratieve en biologische landbouw⁴². Ook uit een rapport van ProVeg in samenwerking met Kieskompas⁴³ blijkt dat de meerderheid van de Nederlanders voorstander is van de transitie naar een meer plantaardig voedingspatroon. Ze willen o.a. dat plantaardige producten goedkoper worden gemaakt, en vinden het acceptabel dat dierlijke producten duurder gemaakt worden (93%). Ook vinden ze dat er een gezamenlijke verantwoordelijkheid is vanuit voedselproducenten, retail, foodservice en overheid om het voedselsysteem te veranderen.

c. Retailers vragen de overheid ook om de eiwittransitie actief te ondersteunen door te investeren in publiekscampagnes en educatie over de voordelen van plantaardig eten, en door financiële prikkels in te zetten die duurzame en plantaardige keuzes voor consumenten aantrekkelijker maken⁴⁴.

d. Boeren die in Nederland plantaardige eiwitten telen, zoals de Eiwitboeren van Nederland⁴⁵ laten zien dat het telen van peulvruchten in Nederland kan en van grote waarde is voor het stimuleren van de consumptie van plantaardige eiwitten. Meer dan de helft van de Nederlandse consumenten is namelijk extra gemotiveerd om producten met plantaardige eiwitten te kopen als deze in Nederland zijn geteeld. Door de vraag naar deze in Nederland geproduceerde plantaardige eiwitten op te schalen en een goed verdienmodel te garanderen, wordt de consumptie van meer plantaardige eiwitten actief gestimuleerd.

⁴⁰
<https://open.overheid.nl/documenten/d89bcc19-fd84-4e1a-b0b7-3ae9c2699fc4/file>

⁴¹
Nationaal Burgerberaad Klimaat

⁴²
<https://burgerberaadklimaat.nl/advies/advies-+-document/handlerdownloadfiles.ashx?id-nv=3169180> p.24

⁴³
<https://proveg.org/nl/nieuws/meerderheid-nederlanders-wil-dat-voedselbedrijven-zich-inzetten-voor-de-eiwittransitie/>

⁴⁴
Supermarkten versnellen eiwittransitie: nieuw Zichtboek laat praktijkvoorbeelden zien - CBL

⁴⁵
<https://eiwitboeren.nl/>

Waarom is juist nú actie nodig?

Connectie met coalitieakkoord 'Aan de Slag' 2026–2030 ⁴⁶

Het ontwikkelen van een Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding' sluit naadloos aan bij het coalitieakkoord van D66, CDA en VVD, vanwege de ambitie van het kabinet om in te zetten op een gezondere leefstijl en meer preventie. In het akkoord wordt benadrukt dat ongezonde keuzes onaantrekkelijk gemaakt moeten worden; initiatieven die de consumptie van groenten, fruit, noten en peulvruchten stimuleren en gezonde keuzes toegankelijker maken, sluiten hier direct bij aan. Het te ontwikkelen Actieplan draagt bij aan de ambitie om gezonde keuzes via een wijkgerichte aanpak, kwetsbare groepen te laten bereiken. Ook sluit het Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding' aan bij de klimaat- en landbouwambities van het kabinet. Met het coalitieakkoord wordt ingezet op een toekomstbestendig landbouw- en voedselsysteem dat bijdraagt aan klimaatdoelen, biodiversiteit en vermindering van stikstof. Het stimuleren van plantaardige teelten, de eiwittransitie en biologische landbouw sluit hier naadloos bij aan. Het kabinet benadrukt daarnaast het belang van innovatie en verdienvermogen in de agrofoodsector. Investerings in onderzoek, productontwikkeling en nieuwe markten voor plantaardige eiwitten kunnen Nederland versterken als innovatief voedselproducerend land. Zoals hierboven in de oproep voor het te ontwikkelen Actieplan beschreven, kan dit ook bijdragen aan economische groei en werkgelegenheid door innovatie en nieuwe markten in de plantaardige agrofoodsector.

Inzet ministerie LVVN

De huidige minister en staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur hebben rondom de begrotingsbehandeling LVVN 2026 aangegeven de ambitie te houden om in 2030 een balans in de gemiddelde eiwitconsumptie te bereiken van 50% plantaardig en 50% dierlijk. Om dit te behalen willen zij blijven inzetten op consumentenvoorlichting en activatie, het verduurzamen van de voedselomgeving en een groter aanbod van plantaardige eiwitten⁴⁷. Dit laatste wil de minister LVVN onder andere verder uitwerken in een bredere ketenaanpak. 'Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het maken van afspraken met retail en foodservice over een groter plantaardig aanbod. Ook het inkoopbeleid van het Rijk is een belangrijk instrument om dit aanbod te vergroten en de markt te activeren.'⁴⁸

Vanuit het ministerie worden via de Kennis- en Innovatie Agenda (KIA) Landbouw, Water, Voedsel, verschillende publiek-private samenwerkingen ondersteund om de samenstelling en smaak van plantaardige alternatieven te verbeteren. Daarnaast kijkt de minister naar de mogelijkheden om een duurzamere voedselomgeving te stimuleren via adviezen van het Voedingscentrum, maar ook door afspraken te maken met onder andere de retailers over prijs, plaatsing en promoties. Ook kijkt hij naar mogelijkheden om initiatieven met positieve impact breder te stimuleren en/of te verankeren. Bijvoorbeeld de verkoop van hybride producten, waarbij het aandeel plantaardig steeds verder kan worden verhoogd.

Op 8 juli 2026 heeft de Staatssecretaris van LVVN een Strategische Agenda Voedselzekerheid⁴⁹ aangekondigd. In de brief wordt het belang van weerbare, diverse en toekomstbestendige voedselketens en het verminderen van strategische afhankelijkheden benadrukt. Een Actieplan Meer Plantaardige Voeding geeft hier concreet invulling aan door te investeren in Nederlandse plantaardige eiwitketens, innovatie, marktontwikkeling en consumptie, en draagt daarmee tegelijkertijd bij aan voedselzekerheid, economische kansen en verduurzaming van het voedselsysteem.

Ook in de Tweede Kamer is er momentum om plantaardige consumptie en productie te stimuleren; de motie van Tweede Kamerlid Lohman (CDA)⁵⁰, met Laura Bromet (PRO), Marieke Vellinga-Beemsterboer (PRO) en Anne-Marijke Podt (D66) als mede-indieners, over het uitwerken van een concrete en samenhangende visie op de eiwitketen als onderdeel van de nationale voedselstrategie, is met een ruime meerderheid aangenomen in de Tweede Kamer en wordt op dit moment uitgewerkt door het ministerie LVVN. Het Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding' kan hier onderdeel van zijn.

Tot slot erkent het op 7 juli 2026 gepresenteerde Europese Protein Action Plan⁵¹ plantaardige eiwitten als een strategische

⁴⁷
<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2026Z05328&did=2026D12203>
p. 1 & 2

⁴⁸
idem p. 3

⁴⁹
<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2026Z15968&did=2026D35987>

⁵⁰
<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2026Z06223&did=2026D14046>

⁵¹
https://agriculture.ec.europa.eu/farming/crop-productions-and-plant-based-products/cereals/reducing-plant-protein-deficit-eu_en

pijler voor voedselzekerheid, weerbaarheid, concurrentiekracht en duurzaamheid. Het roept lidstaten op te investeren in sterke plantaardige waardeketens, innovatie, verwerking, marktontwikkeling en vraagstimulering.

Een Nederlands Actieplan Meer Plantaardige Voeding biedt de mogelijkheid om deze Europese ambities te vertalen naar een samenhangende nationale aanpak die producenten, bedrijven, kennisinstellingen, overheden en consumenten verbindt.

Inzet op biologisch binnen het Actieplan ‘Meer Plantaardige Voeding’

Onder het Deense Plant-Based Food Grant is bepaald dat tenminste de helft van de middelen uit het fonds wordt ingezet voor projecten en activiteiten die verband houden met biologische plantaardige voeding. Denemarken heeft, in Europees perspectief, een relatief groot marktaandeel biologisch in retail van 11,6% in 2024⁵². Naar Deens voorbeeld richt het Actieplan Meer Plantaardige Voeding in Nederland zich ook op het stimuleren van meer biologische plantaardige teelten en consumptie. Het biologisch areaal in Nederland groeit⁵³ maar blijft nog achter bij het beleidsdoel dat de Nederlandse overheid heeft gesteld. Beleidsinspanningen voor kringloop- en biologische landbouw hebben tot nu toe een bescheiden effect gehad op de groei van biologisch areaal. Er zijn daarom aanvullende maatregelen aangekondigd door het ministerie van LNVN⁵⁴ en door ook in het Plantaardig Versnellingsfonds extra in te zetten op het stimuleren van biologische projecten, wordt de benodigde doorbraak gerealiseerd. Hieronder is een aantal argumenten verzameld die de inzet op meer biologisch areaal en consumptie in Nederland ondersteunt.

1. Doelstelling Nederlandse overheid én nieuwe coalitie

De Nederlandse overheid heeft als doelstelling dat 15% van het landbouwoppervlak voor biologische landbouw moet worden gebruikt in 2030⁵⁵. Door over te schakelen op biologische landbouw, wordt de milieu-impact van bepaalde teelten lager. Eind 2022 was er in Nederland voor 1,8 miljoen hectare aan landbouwgrond. 4,4% van deze oppervlakte werd gebruikt voor biologische landbouw (1.951 bedrijven). De komende jaren moet dit percentage groeien tot 15% in 2030. Dit wil de overheid bereiken via het Actieplan groei biologische productie en consumptie. Dit actieplan bestaat uit 3 doelen:

- Meer biologische consumptie en een grotere afzetmarkt
- Meer biologische productie
- Meer kennis en innovatie

In het coalitieakkoord 2026 – 2030 is opgenomen dat het CDA, D66 en VVD voornemens zijn het actieplan voort te zetten⁵⁶.

⁵² <https://organicdenmark.com/danish-organics/facts-figures/>

⁵³ Biologisch areaal groeit, maar blijft ver achter bij beleidsdoel

⁵⁴ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?did=2026D33108&id=2026Z14788

⁵⁵ Aanpak groei van aandeel biologische landbouw | Landbouw en tuinbouw | Rijksoverheid.nl

⁵⁶ Aan de slag – Coalitieakkoord 2026–2030

2. EAT-Lancet rapport

Een belangrijk uitgangspunt voor het Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding' zijn de aanbevelingen uit het EAT-Lancet rapport⁵⁷. In de laatste editie van het EAT-Lancet rapport zijn ook gewasbeschermingsmiddelen meegenomen als één van de ecologische grenzen van de aarde ('novel entities'). Een verschuiving naar meer plantaardige consumptie kan dus niet los worden gezien van de wijze waarop deze producten worden geproduceerd. Het is daarom logisch om een meer plantaardig voedingspatroon te koppelen aan het eveneens stimuleren van de biologische landbouw, waarin het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen is verboden⁵⁸.

3. Meer plantaardig = meer gewasbescherming?

Een verschuiving van meer plantaardige voeding leidt tot een consumptie van meer groenten, fruit, granen en peulvruchten. In de gangbare landbouw worden sommige⁵⁹ van deze gewassen relatief vaak behandeld met chemische gewasbeschermingsmiddelen (fungiciden, insecticiden, herbiciden). Een grote productie van deze producten vergroot daarmee het risico op extra emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar grond- en oppervlaktewater en bodem. Meer plantaardig consumeren vraagt ook om extra aandacht voor schonere productiewijzen.

4. Minder broeikasgasemissies

Uit verschillende analyses blijkt dat biologische plantaardige productie vaak een lagere uitstoot van broeikasgassen per hectare heeft dan gangbare productie. In sommige gevallen leidt dit tot ongeveer 36% minder CO₂-uitstoot. Dit komt onder meer door het niet-gebruiken van synthetische kunstmest en gewasbescherming, en het hogere organische bodembeheer, wat kan bijdragen aan lagere emissies en een betere bodemkwaliteit⁶⁰. Daarnaast slaan biologische bodems meer koolstof op. Het precieze effect varieert per gewas en productiemethode⁶¹.

5. Meer biodiversiteit én gezondheidswinst

Naast reductie van broeikasgasemissies draagt meer biologisch produceren bij aan meer biodiversiteit en een verbetering van water-, bodem-, en luchtkwaliteit⁶². Biologische bodems zijn gezonder, veerkrachtiger tegen extreme weersomstandigheden en verbeteren de waterretentie. Consumenten die regelmatig biologische producten gebruiken, hebben gemiddeld een gezonder voedings- en leefstijlpatroon. Verschillende studies associëren biologische voedselconsumptie met een lager risico op cardiometabole aandoeningen. Er wordt nog onderzocht in hoeverre dit effect voortkomt uit het biologische product zelf of uit een bredere gezonde leefstijl.

⁵⁷ <https://www.thelancet.com/commissions-do/eat-2025>

⁵⁸ (The evolution of the planetary boundaries framework. Richardson et al. 2023, Steffen et al. 2015, and Rockström et al. 2009)

⁵⁹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/corporate/2024/43/cbs-onderzoek-actueel-beeld-van-midde-len-die-gewassen-beschermen>

⁶⁰ De verborgen impact van biologische landbouw: waarom duurzaamheidskaders moeten veranderen

⁶¹ Biologische landbouw helpt het klimaat? En Paul Mäder (2018) <https://www.fibl.org/fileadmin/docu/ments/en/activity-report/activityreport2018.pdf>

⁶² <https://robinfoodcoalition.com/wp-content/uploads/2025/02/RFC-Position-Paper-Organic-Agriculture.pdf>

Meer biologisch en het Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding'

De stimulering van biologische productie én consumptie binnen het actieplan is essentieel voor het stimuleren van meer plantaardige productie en consumptie én voor het ondersteunen van het inkomen van de Nederlandse (biologische) boeren. Verschillende producenten gaven in 2025 aan dat de afzet van biologisch onder druk staat. De productiekosten en voedselprijzen zijn opgelopen en de biologische teelt is erg uitdagend⁶³. Voor reguliere boeren is het omschakelen naar biologisch uitdagend, en sterk afhankelijk van de huidige bedrijfsvoering. Heeft de omschakelaar al voldoende grond, dan kan omschakelen best lucratief zijn. Moet de omschakelaar grond bijkopen en/of grote aanpassingen aan stallen doen, dan is dat een flinke investering én uitdaging gezien de grote concurrentie op ruimtegebruik in Nederland die tot recordhoge grondprijzen leiden en de vastgelopen vergunningverlening.

Door binnen het Plantaardig Versnellingsfonds eenderde van de middelen gericht in te zetten op het stimuleren van biologische productie en consumptie, wordt de explosieve groei die nodig is – én geambieerd wordt, ondersteund. Daarmee komen er extra middelen om vraag en aanbod van biologische plantaardige producten te stimuleren, ten opzichte van de huidige stimuleringsregelingen van zo'n 13 miljoen euro per jaar (o.a. Vabiola regeling). Gezien de enorme opgave van 15 procent areaal biologisch landbouwareaal in 2030 is een groter budget zeker geen overbodige luxe. Hiermee wordt ook meer perspectief geboden aan nieuwe en jonge boeren en tuinders. Het is bekend dat er gemiddeld meer jonge boeren onder de 40 jaar werken op biologische bedrijven en er hier ook veel zij-instromers werken zonder boeren achtergrond⁶⁴.

⁶³
[HAK schreeft ambitie biologisch flink terug – Nieuws Biologisch | Boerenbusiness.nl](#)

⁶⁴
[Biologisch eten en boeren: goed voor Nederland](#)

Toelichting Plantaardig Versnellingsfonds

Zoals hierboven opgeroepen, dient het Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding' in gezamenlijkheid verder uitgewerkt te worden op basis van de vijf pijlers van het plan en de beschikkingstelling van het Plantaardig Versnellingsfonds.

Het stimuleringsfonds is gericht op de ontwikkeling van de plantaardige levensmiddelensector. Dit doel geldt voor de gehele waardeketen waarbij een derde van de middelen dient te worden besteed aan biologische, plantaardige voedselproductie, die idealiter bijdragen aan een eiwit- en vezelrijk eetpatroon, en de resterende middelen aan niet-biologisch geproduceerde plantaardige voedselproductie.

Levensmiddelenbedrijven, onderzoeksinstituten en organisaties hebben kansen en middelen nodig om de vraag en aanbod van plantaardige voeding te stimuleren en vergroten. Het stimuleringsfonds verstrekt middelen voor o.a. het verbeteren van kennis en vaardigheden over de bereiding van plantaardige gerechten in foodservice d.m.v. van onderwijs hierover, plantenveredeling en -teelt, verwerking, verkoopbevordering, voorlichting, onderzoek en kennisverspreiding.

Het bestuur van het fonds (mede aan te stellen door de ondertekenende partijen en naar voorbeeld van Denemarken) ontwikkelt strategieën en jaarlijkse actieplannen om de ontwikkeling van de plantaardige sectoren te ondersteunen. Met middelen uit het fonds worden allerlei projecten ondersteund die de ontwikkeling van gezonde, plantaardige producten stimuleren, variërend van het verhogen van de consumptie (via professionele keukens en onder burgers in het algemeen, promotie op scholen, onderwijs, groente/fruitprogramma, inkoop catering door overheid etc.) tot productontwikkeling en het versterken van de samenwerking in de gehele waardeketen.

Conclusie

Een Actieplan 'Meer Plantaardige Voeding', ondersteund door een Plantaardig Versnellingsfonds, biedt Nederland een unieke kans om economische groei, innovatie en werkgelegenheid te versterken, terwijl tegelijkertijd wordt bijgedragen aan volksgezondheid, voedselzekerheid en een duurzaam milieu. De combinatie van brede maatschappelijke steun, duidelijke ambities vanuit het kabinet, en urgente internationale ontwikkelingen maakt dat juist nu het moment is om door te pakken. Door gericht in te zetten op zowel productie als consumptie kan Nederland zijn sterke positie in de plantaardige sector verder uitbouwen en strategische afhankelijkheden verkleinen. Tegelijkertijd helpt het plan om belangrijke nationale en Europese doelstellingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit en gezondheid te realiseren. Het fonds fungeert daarbij als aanjager voor concrete projecten in de gehele keten, van boer tot consument. Een integrale en samenhangende aanpak is cruciaal om het volle potentieel te benutten. Daarom is brede ondersteuning en gezamenlijke inzet van overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties essentieel om deze transitie te versnellen.

Ambitie na 2030

Op dit moment wordt gewerkt aan de doelstellingen na 2030. Omdat het Plantaardige Versnellingsfonds doorloopt tot 2035, willen we richting 2030 graag met de ondertekenaars van het plan in gesprek over nieuwe, ambitieuze doelstellingen voor de periode daarna. Idealiter zijn dit de doelstellingen waar partijen zich gezamenlijk opnieuw aan kunnen verbinden en waarvoor zij zich opnieuw willen inzetten, met het Plantaardige Versnellingsfonds als stimulans.

Contact

Voor meer informatie over dit plan:

Bas Geerts, projectmanager
info@eiwittransitie.nl

Actieplan Meer Plantaardige Voeding
Project More Plant-Based Foods